

ERIKA MIHEVC-GABROVEC
Filozofska fakulteta
Ljubljana

UDK 929:[378.124.2(497.12):807

PETINŠESTDESET LET PROFESORJA KAJETANA GANTARJA

Že nekaj desetletij je klasična filologija na Univerzi v Ljubljani tesno povezana z imenom prof. Kajetana Gantarja, saj je prav on njen najvidnejši in širši slovenski, pa tudi mednarodni javnosti najbolj znan predstavnik. Svoji stroki se je neomajno zapisal že v svojih dijaških letih in jo je nato vse življenje preučeval in gojil ne samo z navdušenjem in ljubeznijo, ampak tudi z zvestobo in pogumom. Tudi to dvoje je bilo v veliki meri potrebno v časih, ki študiju antike nikakor niso bili naklonjeni, in se je bilo zato treba boriti za njegov obstoj in uveljavitev, premagovati vse mogoče ovire in neumne predsodke in doživeti marsikatero ponižanje. Ko se danes slovenski klasični filologiji pri nas vrača tudi njen zunanji, družbeni ugled – pri vseh, ki so poznali in cenili izročilo antike, ga ni nikoli izgubila -, lahko Gantar z zadovoljstvom in ponosom gleda tudi na uspehe svojih takratnih prizadevanj.

Življenjska pot Kajetana Gantarja se je začela 11. oktobra 1930 v Ljubljani. Osnovno šolo je obiskoval v Celju, od gimnazijskih let (1941–1950) dalje pa s krajšimi presledki živi v Ljubljani. Tu je na klasični filologiji študiral in diplomiral (1954) pri odličnih profesorjih dr. Milanu Grošlju in Antonu Sovretu. Prvi ga je oblikoval kot znanstvenika, drugi je v njem kmalu zaslutil svojega naslednika kot prevajalca iz antičnih literatur, zato ga je očetovsko vodil in vzgajal na tem področju. Njegovo skrb in prizadevanje mu Gantar z velikim spoštovanjem vrača s številnimi izvrstnimi prevodi, pa tudi s ponovnimi izdajami in priredbami Sovretovih prevodov, opremljenimi z novimi spremnimi besedami.

Gantarjevo prvo službeno mesto je bilo na Ptujju, na gimnaziji, kjer je nekoč poučeval tudi njegov vzornik prof. Sovrè. Leta 1958 je dosegel doktorat znanosti, izpopolnjeval pa se je še v Parizu (1960), Heidelbergu (1965/66), Ženevi (1966) in na Dunaju. Do 1962 je bil zaposlen kot referent za znanstvene zavode pri republiškem sekretariatu za kulturo in prosveto v Ljubljani. Leta 1962 je prišel na Oddelek za klasično filologijo Filozofske fakultete najprej

kot asistent, za docenta je bil izvoljen 1967, za izrednega profesorja 1972 in junija 1978 za rednega profesorja za latinski jezik in rimsko književnost. Po sklepu fakultete ves čas predava tudi grško književnost. Leta 1993 je bil Gantar izvoljen za dopisnega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti, že prej pa je bil 1984 imenovan za rednega člana *Academiae Latinitati fovendae* v Rimu in 1985 za dopisnega člana *Academie Properziane* v Assisiju.

Okvir življenjskih mejnikov seveda niti od daleč ne daje slutiti bogate in raznovrstne vsebine njegovega delovanja. Te prizadevne in živahne dejavnosti prav gotovo tudi sedanji jubilej ne bo zaustavil.

Kajetan Gantar je predvsem profesor in pedagog. S prvim izrazom je mišljeno njegovo obširno in vsestransko znanstveno delo, v katerem se nam kaže kot prodoren raziskovalec s širokim razgledom, s pestrostjo obravnavanih problemov, z veliko znanstveno akribijo Grošljeve šole, enako prepričljiv v obdelavi posameznega vprašanja kot v velikih sintezah. Dolg je seznam znanstvenih in strokovnih srečanj doma in v tujini, kjer je že predstavljal svoja nova dognanja, dolga je vrsta univerz in raznih ustanov, ki so ga vabile kot predavatelja, še veliko daljši pa je seveda seznam objavljenih člankov, razprav in monografij v slovenskih in inozemskih revijah. Nekatere pogosto citirajo v strokovni literaturi. Tem je treba dodati še odlične spremne besede k njegovim prevodom, vsaka od njih predstavlja slovenskemu bralcu prevedeno delo in njegovega avtorja v luči zadnjih dognanj stroke. Tehtne so tudi njegove študije, ki so izšle v gledaliških listih ob uprizoritvah njegovih prevodov iz antične dramatike, in številne skrbno pripravljene literarne radijske oddaje.

Svoje široko znanje, rezultate svojih lastnih in tujih raziskav Gantar z veliko prizadevnostjo prenaša na svoje študente in jim gradi solidne temelje strokovnega znanja. V svojih ciklih predavanj pogosto spreminja in dopolnjuje tematiko, in to vedno v povezavi z obdobjem, avtorjem ali literarno vrsto, s katero se ravno takrat ukvarja, tako da so študenti lahko kmalu seznanjeni z novimi dognanji. Odlik njegovega pedagoškega dela so deležni ne samo klasični filologi ljubljanske univerze, ampak tudi študenti na univerzi v Gradcu, kjer je Gantar nekaj semestrov predaval kot gostujoči profesor za klasično filologijo s polno ali z delno obveznostjo, pri tem pa je na domači fakulteti izpolnjeval vse pedagoške obveznosti. To je bil gotovo izjemen uspeh, ki samo še potrjuje njegovo strokovno sposobnost in predanost pedagoškemu delu. Zaradi svoje visoke strokovnosti in pedagoških kvalitiet uživa pri študentih velik ugled.

Drugo glavno težišče Gantarjevega dela, ki bo ovrednoteno še v posebnem prispevku, so njegovi mojstrski prevodi iz obeh antičnih klasičnih literatur. Naša strokovna in kulturna javnost to delo zelo

цени in priznava Gantarja za vrhunskega strokovnjaka na tem področju, zato je bil deležen že najvišjih družbenih priznanj s Sovretovo nagrado (1969) in z nagrado Prešernovega sklada (1972).

O prevajanju razmišlja Gantar tudi s teoretičnega vidika, ob tem pa se vključuje tudi v razprave o problemih v rabi slovenskega jezika. Leta 1977 je tako nastopil na zborovanju slavistov na Bledu s prispevkom *Prevajalska umetnost in slovenska beseda*. V prevodih iz antičnih literatur je pogost problem slovenjenje lastnih imen. Tukaj se je Gantar s svojimi bogatimi izkušnjami in hkrati s pretanjenim čutom za slovenski jezik uveljavil kot najzanesljivejši svetovalec in rabsodnik, zato s svojimi navodili in nasveti nastopa povsod tam, kjer se v družbi ti problemi pojavljajo.

Ob svojem prevajanju se veliko ukvarja tudi s poskusi in uspehi drugih naših prevajalcev iz antičnih avtorjev, ki so se lotevali tega dela pred njim. Neutrudno zbira, preučuje in vrednosti vse tovrstne dosežke, ki do sedaj morda sploh niso bili znani, pa vendar nekaj pomenijo za razvoj in obogatitev naše kulturne dediščine. Pa ne samo prevodi, tudi razni odmevi in vplivi antike pri Slovencih so vedno zopet predmet njegovih raziskav in objav.

Glavno področje Gantarjevega raziskovanja so sicer problemi antičnih literatur, filozofije in kulturne zgodovine, vendar pa pogosto posega tudi na področje jezikoslovja, kadar pri svojem delu naleti na odprta vprašanja grškega, latinskega ali slovenskega jezika. Raziskoval je npr. razvoj in rabo nekaterih filozofskih pojmov v grščini in latinščini, dalje pojav dvojezičnosti v antičnem Rimu, obravnaval je vrsto grških socialnih izrazov, ki so se udomačili v slovenščini, strokovno je ovrednotil dela nekaterih naših jezikoslovcev in še marsikaj drugega. V tej zvezi je treba omeniti tudi njegovo pobudo za uvedbo klasične izgovarjave latinščine na fakulteti in v srednjih šolah in njegov prispevek pri nastajanju slovenskega pravopisa.

Veliko zaslug ima Gantar za ohranjanje in za novo uvajanje pouka latinščine in grščine v naših šolah. Pri tem je bil neutruden, čeprav je zelo pogosto naletel na odpore in na nesmiselne protiargumente. Potrebno je bilo veliko idej, dopisov, razgovorov in prepričevanja na različnih ravneh, da bi vsaj določen del učencev doživel neposreden stik z antičnim izročilom.

Pri opisu Gantarjeve osebnosti moramo poudariti tudi njegovo veliko angažiranost v družbenem življenju. V okviru tega prispevka bi bilo nemogoče naštetati vse njegove funkcije na fakulteti in izven nje v raznih strokovnih komisijah, odborih in uredništvih. Med drugim je že od 1969 sourednik *Žive antike*. Gotovo pa je zelo veliko truda in osebne zavzetosti vložil v delo dveh društev, kjer ves čas opravlja pomembne funkcije in tudi nastopa kot predavatelj: Društvo slovenskih književnih prevajalcev in Društvo za antične in huma-

nistične študije. Pri drugem je bil njegov soustanovitelj in prvi predsednik. Društvu je zarisal smernice dela in razvoja in s tem pripomogel, da je zares zaživelo. Članom je v tistem prvem obdobju veliko pomenilo tudi to, da so se na strokovnih srečanjih lahko odprto pogovorili o problemih in težavah svojega poklica z ljudmi istih idealov in vrednot, potem ko so morda na drugih forumih doživljali nerazumevanje in odklonitev. Naše slovensko društvo je bilo včlanjeno v Zvezo društev za antične študije Jugoslavije in tako je bil Gantar dejaven tudi na tem nivoju, najbolj v letih 1980–1983, ko je bil predsednik te zveze. Sodelovanje s kolegi iz vse Jugoslavije je bilo takrat dobro in prisrčno in Gantar je sam nekoč omenil, da ni nobene funkcije opravljal s takim zadovoljstvom kot ravno to.

Če so bila že občasna srečanja v strokovnem društvu lepa in prijateljska, lahko to še z večjim poudarkom ugotovimo za še daljše in tako rekoč vsakodnevno sodelovanje med člani oddelka za klasično filologijo. Tudi za to prijateljsko ozračje ima naš kolega Gantar veliko zaslug, zato voščila ob jubileju niso samo vljudnostna gesta, ampak iskrena zahvala za vse njegovo delo s prisrčno željo, da bi ga lahko še dolgo uspešno nadaljeval.

RÉSUMÉ

Erika Mihevc-Gabrovec: LE 65e ANNIVERSAIRE DU PROF. KAJETAN GANTAR

A l'occasion du 65e anniversaire du prof. Kajetan Gantar, l'auteur de l'article présente sa personnalité et les nombreux domaines de ses activités. M. Gantar est connu et respecté ainsi dans sa patrie qu'à l'étranger par ses oeuvres scientifiques et par ses qualités pédagogiques. Le public slovène sait apprécier aussi ses excellentes traductions de nombreuses oeuvres des littératures antiques, ses recherches sur la tradition et sur les éléments de l'antiquité classique dans la culture slovène et ses efforts constants pour assurer à l'enseignement des langues classiques une position convenable dans notre système d'éducation.